

Pravděpodobně nejstarší z *udhrijských* básníků je URWA IBN HIZAM, který prožil svůj život ještě před začátkem umajjovské epochy (z. asi v pol. 7. stol.). Pocházel z kmene Udhra sídlícího v údolí al-Kurá severně od Medíny. Urwovým osudem se stala láska k jeho sestřenci Afře. Když požádal o její ruku, stanovil jeho strýc tak vysoký *mahr* (částka, kterou dával ženich rodičům nevěsty), že jej Urwa nemohl zaplatit. Vydal se tedy do světa za bohatstvím, ale když se vrátil, byla Afra již provdána za jiného muže a odešla s ním na sever k Mrtvému moři. Podle tradice žil Urwa od té doby životem nešťastného, zlomeného člověka a ve svých verších vyjádřil trýzeň nenaplněné milostné touhy. Bloudil po poušti a v cizích zemiích a dlouhé trápení jej nakonec připravilo o rozum. V následující ukázce máme jeden z častých motivů a obrazů *udhrijských* „mučedníků lásky“ – chřadnoucí, vyhublé tělo a vystupující kosti:

*Rozhalte košili mou,
uvidíte kosti,*

*vystouplé jako u těch,
co se postí...*

*Tohle mi udělala Afra!
Nechala mne...*

*A všechno, co tu bylo,
bylo klamně...*

*Marně mě kouzelníci
napájejí, kropí...*

*Ona mi k srdci
nasadila kopl!*

(Džbán žízňě, s. 38)

Z kmene Udhra byl i nejvýznamnější básník této skupiny, DŽAMÍL IBN MA'MAR (z. asi 701). Také on si našel svou vyvolenou – Buthajnu – ve svém kmeni a skládal na ni básně plné něhy a horoucího citu. Tím se však dostal do konfliktu s nepsanými kmenovými zvyklostmi a připravil si svůj budoucí trpký úděl, neboť když se začal ucházet

o její ruku, rodiče Buthajny mu odmítli svou dceru dát, jelikož se neslušelo, aby se dívka provdala za toho, kdo na ni předtím skládal milostné verše. Buthajna se dostala jinému muži, ale Džamíl se s ní stýkal a tajně ji navštěvoval i po jejím sňatku. Její muž si stěžoval umajjovskému místodržícímu v Medíně, a Džamíl se octl v nebezpečí, že svou opovázlivost zaplatí životem. Musel opustit svůj kmen a pobýval v Jemenu, Sýrii a Egyptě, kde zemřel.

Džamíl lpí na své jediné vyvolené a osvědčuje jí věrnost až do smrti. Svou nešťastnou lásku pokládá za neodvratný úděl seslaný Alláhem, kterému se musí podrobit. Dokládá to následující ukázka (jméno hrdinky je v překladu zkráceno na Basna):

*Přítel mi řek:
Jak dlouho chce být zamilován do Basny?
Probud' se.
Jen sníš znova zas a znova sny.*

*Já mu řek:
Alláh dopustil můj úděl,
Alláh odpusť ti.
Což mohu odvrátit,
co Alláh dopustí?*

(Džbán žízňě, s. 30)

Příroda nevystupuje v Džamílových verších ani u jiných *udhrijských* básníků jako svébytný předmět poetického výrazu, nýbrž dostává svůj smysl a funkci zpravidla jen ve vztahu k milované ženě:

*Severní větre,
cožpak nevidí, jak hubnu a jsem zamilován?
Severní větre,
salet od ní sem, severní větre, prosím o van
jejího dechu, aby sem
i její jméno Basna – krásná – válo...
Severní větre, řekni jí,
že od ní postačí mi
méně než málo.*

(Tamtéž, s. 31)

Džamílova Buthajna nemá mezi ženami sobě rovné. Je však příznačné, že Džamíl neopěvuje její tělesné půvaby, nýbrž používá metafory nebo příměru:

*Ona je měsíc,
ostatní ženy hvězdy. V moci
měsíce větší svět je –
od večerů do rán.*

*Vyniká nad ženy
stejně, jak nad tisíc nocí
vyniká jedna noc,
v které byl seslán korán.*

(Tamtéž, s. 32)

Džamíl je si vědom, že svůj osud změnit nemůže, ale těší se naději, že se setká se svou láskou v budoucím životě:

*Prosím tě, Alláhu, ať máme hroby vedle,
stejnou hroudu,
ať jsme si blízko v příštím životě
i při posledním soudu.*

(Tamtéž, s. 33)

Řadu zajímavých podrobností dochovala arabská tradice o životních osudech dalšího beduínského milostného básníka, KAJSĚ IBN DHARÍH (z. asi 687). Vypráví, že Kajs šel jednou kolem ležení kmene Ka'b ibn Hudhá'a, a když požádal o vodu, dala mu napít beduíňka Lubná, do které se na první pohled zamiloval. Lubná se stala jeho ženou, ale Kajs se s ní na nátlak svých rodičů rozvedl, protože byla neplodná. Na Lubnu však nemohl zapomenout a jeho láska k ní prý byla po tomto odloučení silnější než předtím. Vyhledával sebemenší příležitost nebo záminku, jak se k Lubně přiblížit, toulal se pustinou, chřádl láskou a ztrácel rozum. Lubnin muž prý požádal samotného chalífu, aby ho zbavil Kajsovy dotěrnosti (podobný motiv jako u Džamíla). Podle tradice oba milenci nakonec podlehlí útrapám nešťastné lásky.

Repertoár obrazů a motivů v Kajsových verších je typický pro beduínskou milostnou lyriku. Al-Isfahání ve své *Knize písní* uvádí, že

Kajsovy melodické verše byly ještě za básníkovy života zhudebňovány a zpívány v Medíně. Jeho básně mají výrazně sentimentální tón. Básník v nich hovoří o bezesných nocích, nezměrném zármutku a utrpení, o tom, jak jeho tělo chřadne a umírá láskou. Často se v nich objevuje staroarabský motiv „havrana rozluky“, jak dosvědčuje i tato ukázka:

*Spím, a jen lítost spává se mnou.
Lůžka – hroby!
Tak pláču, Lubno, co tu nejsi.
Od té doby!...*

*Vrátí se někdy, co už není?
Trpím, hubnu...
Havrane odluky, leť, ptej se,
najdi Lubnu.*

(Tamtéž, s. 19)

Nakonec uvedme nejslavnějšího z beduínských milostných básníků, které „zahila láska“, KAJSĚ IBN AL-MULAUWAH, známého pod přizviskem MADŽNÚN (Pomatený; z. okolo 700). Zprávy o jeho životě jsou opředeny mnoha legendárními a folklorními látkami a o jeho reálné existenci pochybovali již někteří staří arabští literáti. Jeho tradovaná biografie se odvíjí podle schématu, které s malými obměnami nalézáme i u jiných *udhrijských* básníků. Pocházel prý z kmene Ámir, kde již v dětství poznal svou budoucí lásku Lajlu. Otec Lajly však odmítl dát mu svou dceru za ženu, protože Madžnún již dlouho předtím na ni skládal mnoho milostných veršů (stejný motiv jako u Džamíla), a provdal ji za jiného muže. Madžnún svou milou navštěvoval i po jejím sňatku, až ho místní místodržící na žádost jejích rodičů postavil „mimo zákon“ (podobný motiv jako u Džamíla a Kajse ibn Dharíh). To znamenalo, že Madžnún mohl být beztrestně zabit, a tak nešťastný milenec odešel do pouště, kde žil jen s divokými zvířaty, trápil se, chřádl a přišel o rozum.

Tradice o Madžnúnově životě a o jeho lásce k Lajle, protkané mnoha dojmavě sentimentálními, romantickými epizodami, byly tak populární, že již v umajjovské době se z nich začal postupně vytvářet romantický epos, který pak v různých obměnách vstoupil do islámských literatur Blízkého a Středního východu. Podobná vyprávění,